

BUNUL ECONOM

REVISTĂ PENTRU AGRICULTURĂ, INDUSTRIE ŞI COMERCIU

ORGAN AL: „Reuniunii Economice din Orăştie“ şi „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului“.

ABONAMENTE:

Pe an 4 coroane (2 fl.); jumătate an 2 cor. (1 fl.)
Pentru România 15 franci pe an.

APARE:

În fiecare Duminică.

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă, cu preţuri moderate
Abonamentele şi inserţiunile se plătesc înainte.

Învăţământul profesional.

I.

Înţelegem sub cuvântul profesional tot ce se referă la agricultură, industrie şi comerţ. S'a scris mult asupra învăţământului profesional şi s'a discutat şi mai mult asupra lui. Şi nici nu se putea altfel, şi astăzi mai mult ca ori-şi-când ni-se impune a vorbi despre o ramură foarte importantă a învăţământului nostru, adică asupra celui profesional.

Agricultura este baza populaţiunii patriei noastre şi poporul nostru român nici nu ni-l putem închipui decât strins legat de pământ, care ne-a hrănit atâtea secole. Românul s'a născut agricultor şi de agricultură ne vom interesa în primul rând.

Ca în toate ramurile activităţii noastre trebuie să mergem înainte cu progresele ştiinţei. Acel popor, care se foloseşte mai curând de aceste progrese, este mai câştigat faţă de semenii sei conlocuitori. Aşa este şi în agricultură. Progrese am făcut şi nu cred, că există fiinţă cu judecată, care să nege acest adevăr. Însă acest progres înaintează foarte încet, — prea încet. Acă zace buba! şi acă trebuie să chibzuim mijloacele prin care am putea smulge poporul nostru din nepăsarea lui, care îi aduce atâtea rău.

Pentru persoane, cari ştiu şi au timpul necesar a mânuşi condeiul şi au darul a expune cu uşurinţă gândurile lor, este lucru uşor a da soluţiune oricărei chestiuni, fie politică, naţională, economică, de învăţământ etc. În general el ştie da pentru fiecare neajuns câte o reţetă pentru îndreptarea lui. Uită însă, că mai ales ce priveşte res-

pândirea învăţământului nu se poate rezolva aşa de uşor, fiindcă mijloacele de a-l propaga nu este unul şi acelaşi pentru toate cazurile, ce ni-se ivesc, ci este variat şi potrivit împrejurărilor în care ne aflăm.

Noi suntem un popor sărac, deşi plin de viaţă şi care se uită cu încredere la viitorul său. Proprietate mare nu avem aproape de loc, mijlocie foarte puţină şi multora lipseşte şi bucata de loc pe care să-şi poată odihni trupul său. Sub astfel de împrejurări trebuie să privim şi învăţământul agricol, ce am vrea să-l proiectăm pentru poporul nostru.

Într'un articol viitor vom cerceta propunerile ce s'au făcut şi apoi ne vom da şi noi părerea asupra acestei importante chestiuni.

Sămănatul grâului.

Dintre grânele cultivate la noi, grâul ocupă un loc de frunte. Grăunţele lui servesc pentru facerea pâinei, a scrobelei etc. Paiele sunt foarte bune ca nutreţ şi aşternut pentru vite, pentru acoperitul caselor şi altele.

Sosind timpul pentru sămănatul grâului de toamnă, credem că este bine, a vorbi ceva despre modul cum trebuie procedat la lucrarea pământului şi modul sămănării.

Lucrarea pământului pentru sămănat depinde dela planta premergătoare grâului. În tot cazul el trebuie bine curăţat de buruieni, ne vom feri însă a-l mărungi prea tare. Cea din urmă arătură vom face-o cu vre-o săptămână înainte de sămănat, ca pământul să se mai aşeze, căci aceasta asigură mai bine grâul în cursul iernei de a fi smuls de ger.

Dacă avem destul timp, vom ara pământul cel puţin de 2-ori. Prima dată foarte superficial (în faţă), ca seminţele de buruieni să poată încolţi şi răsări, cari apoi se distrug prin a doua arătură.

În cultura mică vom căuta a folosi întotdeauna seminţele cele mai alese, după-cum s'a expus în capitolele respective despre sămănta plantelor agricole şi sămăntatul lor. (Vezi nr. 7 şi următorii ai «Bunului Econom»).

Ca sămăntă vom folosi totdeauna un grâu, a cărui greutate să ajungă minimul (cel puţin) de 75 klgr. pro hectolitru.

Pentru sămăntă vom prefera grăunţele treerate cu îmblăcii celor treerate cu maşina, deoarece-ce aceste din urmă sunt multe crepate şi sparte, care împrejurare se resimte cu deosebire când tratăm sămănta cu peatră vânăţă (vitriol de aramă, sulfat de cupru) ca mijloc contra tăciunelui. (Vezi nr. 35 la articolul: «Tăciunele»).

În crepăturile bobului intră în cazul acesta soluţiunea veninoasă, care omoară germenele (colţul) grăunţelor de grâu şi prin urmare nu mai răsar.

Dacă întrelăsăm muierea sămăntei de grâu în soluţiunea de peatră vânăţă, în contra tăciunelui vom folosi cel puţin sămăntă de 2 ani, în care restimp sporii tăciunelui perd facultatea (însuşirea) de a mai încolţi.

Sămănatul trebuie făcut destul de timpuriu, pentru-ca sămănta de grâu să aibă vreme de a înfrăţi, înainte de a da gerurile de iarnă.

Cu toate acestea grâul suferă mai uşor ca săcara gerurile, chiar neînfrăţit fiind, când dă iarna.

De observat este însă, că primăvara grâul începe a da în spic cam tot în acelaşi timp, fie el sămănat mai de timpuriu sau mai târziu.

Este însă lucru natural, că acel grâu, care a ajuns primăvara înfrăţit, va da recolte mai bune, ca în cazul contrar. Se recomandă deci sămănatul mai timpuriu. Timpul acesta cade între finele lui August şi luna Sept. Apoi în Oct. şi Nov. şi numai în cazuri de tot excepţionale în Decembrie.

Cantitatea de sămăntă întrebuinţată pe juger depinde de la calitatea seminţei şi a pământului, apoi de la climă şi timpul sămănatului.

În general vom folosi 1-30 hect. pe juger, când sămănam cu mâna prin împrăştiere. Cu maşina de sămănat în rânduri vom avea lipsă de circa 0-90 hect. sămăntă.

Sămănta împrăştiată se îngroapă în pământ cu grapa sau cu plugul. În cazul din urmă cu plugul cu 2 şi 3 brăsdare. Mai adânc ca 8 ctm. sămănta nu este iertată a o îngropa, căci altcum nu va mai putea răsări.

DIN LUME

Deschiderea noii sesiuni dietale se va face la 8 Octombrie. Ziarele ungureşti spun, că nici un fel de sărbări nu se vor aranja din acest incident, cu toate-că cu această ocaziune se va inaugura şi noul palat al dietei.

Macedonia sub controlul României. Ziarelor vieneze li-se telegrafează din Bucureşti, că Anglia ar fi

propus puterilor, ca Macedonia să fie pusă provisor sub controlul României, care e cel mai consolidat stat în Balcani şi poate să ofere garanţia, că va face ordine în Macedonia. Propunerea Angliei s'o fi primit până acum Germania şi Austro-Ungaria, şi s'e fi fost întimpinată cu simpatie de diplomaţia franceză.

Sărbările dela Şipka şi România. În cercurile militare din România a făcut o rea impresiune, că la sărbările dela Şipka pentru aniversarea de 25 ani a războiului independenţei, Bulgariei n'au invitat şi armata română. Un răspuns demn au primit Bulgariei prin graiul generalului Arion, comandantul corpului II de armată, care în vorbirea sa ţinută înaintea frontului trupelor cu ocaziunea aniversării de Vineri, a zis:

«Se împlineşte astăzi un pătrar de secol, de când armata română a pus piciorul pe reduta Griviţa şi a făcut astfel prima spărtură în puternica fortăreaţă a Plevnei, centrul rezistenţei războiului dela 1877.

«Monumentul ridicat peste osemintele bravilor căzuţi, cari au udat cu sângele lor aceste fortificaţiuni, va fi pentru vecinii nostri Bulgari o vecinică dovadă, că acestor eroi au ei să mulţumească în parte independenţa, a cărei aniversare vor să o celebreze în curând la Şipka».

Un răspuns cum nu se putea mai nimerit în momentele de faţă.*

FOIŢĂ

Dela Herţa 'n Darabani.

Cam pe drumul ce se 'ntinde
Dela Herţa 'n Darabani
Se ducea odată noaptea
O căruţă de Jidani.
În căruţă, opt sau zece,
Nu erau mai mulţi, îmi pare,
Căci, precum se povesteşte,
Nu era căruţă mare.
Se duceau cu mărfuri: stambe
Şi postavuri, lânării,
Şi cu alte d'al de-aceste,
Cum fac ei negustorii.

Dar pe drum, în vremea nopţii,
Şi pe-un drum pustiu de tot,
Cum se ved' ei mulţi şi singuri,
Hop, în gând le vine: hoţii!
Bat în cai de cad în bot
Şi se iau la sfat cu toţii:

— «Ce mai noapte, ce mai noapte,
S'a lăţit aici pe drum!
»Dintr'o noapte-asa de neagră
»Pot şi hoji să iasă-acum?!
— «Ba ce hoji, chiar hoji de cari
»N'ai văzut, măi, de când eşti!...
»Carii dacă te omoară
»Nici n'ai chip să mai trăeşti!
— «Şi-apoi?! Las' şi hoji să fie,
»Uit'te, vezi, așa cum şăd,
»Trec privind în altă parte
»Şi mă fac că nici nu-i ved.
»Pot să fie chiar prin codru
»Şi pe 'ncolo la desime,
»Dacă 'ntreabă: cine aste?...
»Eu zic: lasă, nu e nimel!...
»Şi, când zic că nu e nimeni,
»Prin desişuri d'al de-aceste
»Şi pe-asa 'ntunerec mare
»Vede dînsul cine este?...
— «Nu, măi Şmelche, nu se poate,
»Ca să scapi de-asa vrăşmaşi;
— «Potiraşi?!... ce spui tu, Ţic?!...
»Ai beut, mă rog, cerneală?!
»Cum se poate-un cap la tine,

Sârbii şi Croaţii. În urma tacurilor din zilele trecute dintre Croaţi şi Sârbi, între Sârbi s'a pornit o mişcare cu scopul de a se rupe de Croaţia. Sârbii vreau să solicite ajutorul guvernului maghiar, cerând ca acele comitate din Croaţia, în care 75% ale locuitorilor o formează populaţiunea sârbă să se dismembreze dela Croaţia şi să se alăture Ungariei. Astfel Croaţia abia ar rămânea cu 3 comitate: Zagreb, Pojega şi Fiume-Modruş.

„Trib.“

Sărbările dela Şipka în Bulgaria. Din Sofia i-se scrie ziarului «Vossische Zeitung», că sărbările dela Şipka vor avea un caracter pur militar, şi asta la dorinţa Rusiei, care nu voeste demonstraţiuni naţionale. Veteranii celor şese batalioane bulgare de voluntari, cari au luptat şi ei în pasul Şipka, nu vor să participe la sărbări, fiindcă li-s'au refuzat diurnele de 2 lei fiecare. Refuzându-se şi participarea plenipotenţiaţilor militari, pare-că Rusia şi Bulgaria vreau să rămână singure, temându-se de a expune criticei străine capabilitatea de manevrare a armatei bulgare.

Tot din Sofia se comunică, că la festivităţi vor participa 60 de generali ruşi. Ministrul de războiu rusesc Ruvozatkin încă va fi prezent. Peste tot vor asista trei sute de oaspeţi ruşi. Manevrele armatei bulgare vor fi o repetiţie a mişcării războinice de acum sunt 25 de ani. Conducătorii comisiunii mace-

«Făr' de nici o socoteală?...
»Dacă zici tu: potiraşi,
»El cu puşca face: pacl!...
»Şi-apoi Simbătă cu Ruhla,
»Mai mânânci tu cozonac?
— «Hei, de geaba, măi Ghidale,
»Spune tu şi până mâni,
»Noi mai bine să ne facem
»Nişte sfinţi părinţi bătrâni,
»Cari an fost la Rusalim
»Şi pe-acasă-acum venim.
— «Bravo, Bercu! Foarte bine!
»Cu-astă vorbă noi cu toţi,
»Am scăpat de-acum de hoji;
»Eu sunt popă, tu eşti popă
»Şi Naftule şi... cutare
»Şi jupânul Leib bătrânul
»Este popa cel mai mare.
»Hi, ha, ha! Noi popi cu toţi,
»Am scăpat de-acum de hoji!
»Hi, ha, ha! Noi popi cu toţi!...

Cam așa cântând Jidanii,
Nu ştiu cum înfierbântaţi,
Iată-un glas din crâng răsună:

donene sunt expulsați din Sofia și prin aceasta sunt reduși la imposibilitate pe timpul cât durează festivitățile.

Din Macedonia. Hoțștile și revoluționarele bande macedonene plânuiseră cu ocaziunea venirii marelui duce rusesc în Bulgaria o năvălire în Turcia. Guvernul Bulgariei aflând despre aceasta a arestat în săptămâna trecută pe generalul Zoncev, presidentul unui comitet revoluționar și l-a internat în orașul seu natal. Măsura luată față de Zoncev s'a aplicat și lui Sarafoff. O depeșă sosită din Belgrad anunță, că Boris Sarafoff sosind ieri la Niș a fost arestat, dar a fost în curând pus pe picior liber.

Advocatul poporului.

Boala de unghii îndată-ce se ivește între vite, trebuie încunoștiințată antistia comunală sau oficiul pretorial. Până la sosirea veterinarului, animalul îmbolnăvit trebuie separat de celelalte animale, precum și pe acelea cari au fost la un loc la pășune ori în grajd cu animalul infectat. Pasaportul vitei infectate trebuie predat antistiei comunale. Măcelarilor și neguțătorilor de vite nu le e permis a intra în grajdul vitelor îmbolnăvite ori infectate și dacă oare-care din aceste vite a murit din cauza morbului, trebuie acolo pe loc păzite până-ce autoritatea competentă nu dispune îngroparea. (Art. de lege VII §. 29, 30 din anul 1888 și ord. min. de economie Nr. 40000 din anul 1889).

— «Hei de-acolo! Ian mai stați!...
Cine sunteți?»

— Noi cu toții,

«Făr' de nici o supărare!...

«Noi părinții și este încă

«Și-un părinte, cel mai mare.

— A, ha, ha? Părinte mare?

«Dar pe nume cum îi zice?...»

— «Cum să-i zică? zice Leiba,

«Uit'te-l chiar cu noi aice...»

Dintr'o vorbă, două, hoții

Fără mult mai ce și cum

li opresc pe loc în drum.

— «Hei, parale-aveți, jupâne,

«Ca să dați a a... 'mprumut?»

— «Dar de unde... noi parale

«Dacă marfa n'am vândut!...

— Dar ce marfă-aveți, jupâne?...»

— «Noi?... Postaf, cașmir, cunie...»

— «Dac'aveți atâtea mărfuri

«Hai și-mi dați atunci și mie.

— «Bucuros, dar astă-sară

«Uit'te, bade, n'o să pot

«Pentru... vezi... nu este cot!...

Pentru împlinirea datorinței în cauze procesuale ordinare pe baza sentinței se dă un restimp de 15 zile, în cauze procesuale sumare tot pe baza sentinței asemenea se dă din partea judecătoriei 15 zile; însă dacă inculpatul e judecat la împlinirea unui lucru pentru care se cere sau e de lipsă un restimp mai îndelungat, judele amăsurat împrejurărilor poate fixa un termen nou și de mai multe zile.

Termenul acesta se socotește dela primirea sau publicarea sentinței, și dacă cineva ar întârzia cu îndeplinirea datorinței impusă și legată de acest termen, e în drept actorul a îndeplini prin altul acest lucru pe spesele inculpatului. (Art. de lege LIX §. 23 din anul 1881 și art. de lege XVII §. 116 din anul 1893).

Medicul casei.

Higiiena și sărutatul. Nu există un obicei mai prost, din punct de vedere igienic, ca sărutatul, mai ales cel aplicat pe buze. O mulțime de boale se transmit dela o persoană la alta și inconștient propagăm la persoane nouă iubite morburii de mulțori destul de serioase, prin câte un sărutat. Mai ușor se trec în modul acesta boalele de gât și gură dela unul la altul și mai ales dela persoane mai bătrâne la copii. O mică inflamațiune a gâtului, un catar ușor la oameni mai mari nu se resimte. Transmise la copii, a căror peliță este mai simțitoare și mai delicată, pot produce complicațiuni grave. Găunoșirea dinților încă este contagioasă (molipsitoare). Intocmai ca dela un dinte la altul din aceeași gură se poate duce dela o persoană la alta, mai ales la copii. Tot asemenea este tuberculosa [otica] și o mulțime de boale de piele, de cari momentan nu ne dăm seama, ci abia mai lung timp, după vre-un sărutat ce am primit.

— «N'aveți cot?... De vrei să măsurii

«Apoi grije, las, n'avea:

«Uit'te, oiștea, jupâne,

«Hai de măsură cu ea...»

De nevoie, ce să facă?

Făr a fi mai mult rugat,

Leiba hai la măsurat.

Ia postaf și-l tot desface

Și pe oiște-l întinde,

Cum se face și cu cotul

La vânzare când se vinde.

Dar văzând că tot îl lasă

Ca să măsure 'nainte

Stă de-și face plan în minte

Și-apoi zice:

— Dacă vreați,

Și de nu vă supărați,

De cât, bade, cu-așa cot,

Ia mai bine chiar cu tot!...

Th. D. Speranția.

Atragem cu deosebire atențiunea părinților asupra copiilor lor, să nu permită cu nici un preț a fi sărutați mai ales de oameni străini, cari nu prea oferă garanții de curățenie și sănătate.

Bube și umflături în gură vedem adese-ori producându-se la lucrători fără a-și da seama de cauzele de unde provin. Acestea se ivesc de multe-ori din cauza obiceiului rău al lucrătorilor la câmp, că iau câte un paiu, un fir de iarbă sau un spic în gură, care provoacă formarea unei cantități mai mari de salivă (scuiat) și în modul acesta își mai astâmpără setea. Cu paiele acestea introduc și unele ciuperci foarte mici, cari produc boala amintită și care se numește: «Actinomycoasă». Cei atinși de aceasta se vor adresa unui medic.

Anecdote din viața medicală.

Culmea prevederii.

Di Bogățescu simțindu-se rău, trimite sluga după doctor.

Trece o oră, trec două, servitorul nu vine. După 2 ore și ceva se întoarce servitorul și întră sfios în casă.

— Da unde-ai stat atâta?

— Vezi, stăpâne, când am văzut că-ți e așa de rău, am dat întâiu fuga la avocatul d-tale pentru testament, am dat de știre popii, am tocmit carul de jale pe un preț foarte ieftin, curat chilipir, și în urmă am fost și pe la doctor, ca atunci când va veni să găscă toate gata.

Biblioteca „Bunul Econom“.

Au eșit de sub tipar până acum broșurile:

1. Nutrețurile ierboase, cositurile (fânețele) prepararea fânului și pășunile.

2. Economia porcilor, oilor și caprelor.

3. Sămânța plantelor agricole și sămânatul lor.

4. Îngrijirea plantelor agricole în cursul vegetațiunii și recolta cerealelor.

5. Zootechnia generală (Creșterea, nutrirea și îngrijirea animalelor domestice).

6. Agrolgia (Cunoașterea pământurilor agricole).

7. Agricultura generală [Lucrarea pământului. Plugul, Grapa, Tăvălugul și alte instrumente de mărunțit pământul].

8. Îngrășămintele [sau gunoarea pământurilor și Irigațiunile [udarea pământurilor].

9—10. Prăsirea paserilor de casă [galițe, hoare]. Găinile, curcile, găinușele [bibilicele], găștele, rațele, porumbii [porumbii].

Prețul unei broșuri este 30 fileri (pentru România 50 bani).

Se pot comanda la administrația »Bunul Econom«, la librăria W. Krafft în Sibiu la administrația »Tribuna Poporului« în Arad și la librăria Archidieceșană în Sibiu.

Revânzătorilor se dă rabat potrivit.

I. GĂINILE.

Cotețul (grajdul, poiata) găinilor.

(Reproducerea interzisă).

(Urmare.)

Lați de lemn, rotunziți pe la margini și așezați horizontal, în formă de scară, în lung sau în lat, servesc găinilor noaptea a dormi pe ei. În tot casul îndepărtarea între ei va fi atât de mare, ca găinile să nu se poată murdări una pe alta. Acești lați îi vopsim cu păcură, care o lăsăm să se usuce bine înainte de a-i folosi.

Păreții să fie netezi, fiindcă atunci nu se pot încaiba în ei așa ușor insectele. Ei vor fi spoși cât se poate de des cu lapte de var, în care putem pune și ceva acid carbolic (acid fenic).

Pentru 5—6 găini facem câte un cuib pentru ouat. Cuiburile vor fi asemenea celor pentru clocit și vom îngriji de curățenia lor ca și la acelea. În fiecare cuib punem câte un ou de porcelan ca cuibar.

În multe localități economul este silit a-și părăsi casa pe timp mai îndelungat, dimpreună cu familia sa, pentru munca câmpului. În astfel de împrejurări este natural, că nu mai poate fi vorba de îngrijirea animalelor sale acasă. Animalele mai mari le mai ea cu sine, însă ce se face cu găinile? Lucrul devine ușor și totodată foarte practic, dacă își fac așa numite *cotețe ambulante*. Aceste cotețe (căsuțe) de scânduri provăzută înlăuntru cu toate cele necesare unui coteț sunt întregi așezate pe patru roate, așa că se pot transporta cu ușurință dintr'un loc într'altul. Găinile se dedau ușor cu locuința lor cea nouă, care o putem folosi chiar acasă ca atare, și noaptea dorm în el, ear peste zi se obișnuiesc a oua acolo, pe când în jurul lui își caută de mâncare și se hrănesc în cea mai mare parte pe câmpurile ce-l încunjoară.

Clocitoare artificiale (măestrite) și însemnarea etății puilor.

Acolo unde se capătă anevoie găini pentru clocit în timpul iernei într'un număr mare, și ca să putem face o prăsilă mare într'un timp când puii sunt puțini, însă și foarte scumpi, se folosesc *clocitoare artificiale*. Ele constau în partea lor principală din niște cutii, în care se așază ouăle (80—250 bucăți), care sunt ținute acolo la o căldură ca și sub cloșcă, adică la 40 grade după termometrul lui Celsius (40° C). Greutatea ce întimpinăm la aceste clocitoare numite și *incubatoare*, este menținerea căldurii în tot timpul clocirii la același grad, altcum în câteva minute ni-se pot prăpădi toți puii în ouă. Mai avem, în lipsa mamelor lor naturale și neajunsul creșterii puilor mici. Aceștia în primele zile încă se țin în cutii căptușite cu

fulgi de pene, unde se adăpostesc contra frigului. Ne mai trebuie și una sau mai multe camere încălzite pentru a-i ținea și îngriji până-ce se fac mai mari.

Sunt mai multe sisteme de incubatoare încălzite cu apă caldă, care se premeneste mereu prin niște țevi ce se află deasupra ouălor sau prin lămpi cu petrol sau în fine prin electricitate, care sunt cele mai bune, căci regulează automatic, adică prin sine însăși, gradul de căldură necesară. Costul unui incubator dimpreună cu cloșca artificială este cam dela 300 cor. în sus, după numărul ouălor resp. puilor ce pot cuprinde.

Că la o astfel de întreprindere se recere ceva mai multe cunoștințe și experiență, ca dela un simplu crescător de paseri, este de sine înțeles.

Știm prea bine că numărul cel mai mare de ouă îl depune găina în etatea (vîrsta) de 3 și 4 ani. Este deci de interes a cunoaște *câți ani are fiecare găină*. Pentru aceasta se folosesc cu deosebire niște inele, pe care este imprimat (tipărit) anul în care au fost scoase. Acest metod este însă nepractic. Cel mai bun mijloc este următorul: în prima sau cel mult a doua zi după-ce a ieșit puilul din ou, retezăm cu niște foarfeci bine ascuțite vârful unui deget dela picior. Va curge cel mult o singură picătură de sânge, ear puilul nu va simți aproape nici o durere. În modul acesta, dacă retezăm în fiecare an alt deget la puilul ieșit în cursul aceluși an, vom putea ști totdeauna etatea găinilor sau cocoșilor noștri. Așa de ex. dacă începem în anul 1903 cu degetul din afară al piciorului drept și urmăm în anul 1904 cu degetul din mijloc și așa mai departe, — vom ști mai încolo că d. e. o găină ciontită la degetul din mijloc al piciorului stâng este în al cincilea an și așa mai departe.

Boalele mai obicinuite ale găinilor.

Causele principale, care produc boale la găini, ca și la celelalte paseri domestice, sunt: mâncare nepotrivită, apă de beut stricată, umezeală, frig și necurătenia locuinței lor.

Mai periculoase sunt boalele contagioase (molipsitoare), care în scurt timp ne pot secera toate paserile din curtea noastră. În astfel de casuri trebuie să fim cu deosebită atențiune. Paserile bolnave se vor separa (deosebi îndată de cele sănătoase și cele moarte se vor îngropa adânc în pământ, turnând lapte de var peste ele. Cotețele, cuiburile, prăjinile și tot locul pe unde au umblat ele, se vor spoi cu lapte de var, în care punem și ceva acid carbolic (acid fenic), tot asemenea vom spăla vasele ce au venit în atingere cu ele cu leșie ferbinte.

Toate gunoarele strânse cu ocaziunea facerii curățeniei se vor arde. Numai așa vom scăpa de molimă, dacă vom urma întocmai celor-ce am zis.

(Va urma).

Adunarea gen. a „Asociațiunii” la Oravița.

Precum știm, adunarea generală a «Asociațiunii» a fost fixată pentru zilele Duminică și Luni în 14 și 15 ale lunii curente.

Încă de Sâmbătă înainte de amiază a sosit la Oravița comitetul central al «Asociațiunii» în frunte cu președintele ei, dl Alexandru Mocsonyi și însoțit de câțiva distinși oaspeți. Inteligența și un număr de oameni au ieșit la gară spre întâmpinarea lor, cu care ocaziune dl Petru Cornean a primit comitetul cu un calduros discurs de bineventură, la care a răspuns dl A. Mocsonyi.

Duminică în 14 Sept. după celebrarea serviciului divin în ambele biserici române din localitate a urmat deschiderea adunării în pavilionul grădinei de tir, Dl președinte A. Mocsonyi pronunțând următoarea vorbire des întreruptă de entusiastele aplauze ale asistenților:

Onorată adunare generală!

Adunările noastre generale sunt adevărate sărbători naționale. Cu însuflețire alergăm din toate părțile române ale patriei în fiecare an la un alt centru național, ca să sărbătorim marea idee, în al cărei serviciu ne-am pus: ideea culturii poporului român din Ungaria. Facem aceasta în conștiința înaltei importanțe a acestei idei.

Știm că cultura este cel mai însemnat factor de putere al popoarelor în toate timpurile, între toate împrejurările. Sunt însă timpuri și împrejurări, când, precum o simțim și noi, chestiunea culturii poate să devină pentru un popor chiar o chestiune de viață. (Așa-i!) Astfel lupta pentru cultură nu este altceva, decât luptă pentru existența națională. (Aprobări viii!)

Firește, numai cultura adevărată are această putere conservatoare, iar cultura adevărată nu poate să fie alta, decât numai și numai cultura națională.

Dacă cultura poporului este, precum deja etimologia cuvântului ne-o îndigitează, cultivarea însușirilor intelectuale și morale ale unui popor, și dacă tocmai aceste însușiri sufletești în specifică lor sintesă psihică constituie caracterul național al aceluia popor, atunci e lucru învederat, că numai cultura națională este cultura adevărată.

Și precum caracterul național se manifestă în limba, în modul de gândire și simțire, în datinile și moravurile, în tradițiunile și idealurile naționale, în poezia și industria națională, în portul național și altele, așa și cultura națională are să îmbrățișeze întreaga viață națională în toate manifestațiunile ei. Ea are să conserve, să cultive și unde e de

lipsă să nobilizeze toate elementele naționale ale vieții poporului. Ea are să desvolte conștiința națională, baza culturii naționale, sentimentul religiosității, baza moralității, patriotismul, baza virtuților cetățenești, spiritul economic, baza prosperării materiale, simțul estetic, baza nobleței inimii, cu un cuvânt cultura națională are să deslege toate puterile rămase încătușate prin vicisitudinea timpurilor, are să deștepte toate puterile latente ale poporului, ca astfel să fie asigurată, în butul tuturor pericolelor amenințătoare, existența națională a poporului român din Ungaria.

Vedem cât de măreață este ideea culturii naționale și cât de mari și vitale sunt interesele legate de realizarea ei.

Dar cât de măreață este ideea, atât de grea este realizarea ei. Este o operă grandioasă, ba putem zice o operă gigantică, la care ne-am angajat. Aceasta firește nu poate fi opera unei singure generațiuni, dar este o operă deamă de stăruințele cele mai nobile ale generațiunilor, este o operă care preține de la fiecare generațiune încordarea și concentrarea tuturor puterilor sale. Și dacă undeva, apoi aici se potrivește pentru noi devisa: «viribus unitis», căci dacă undeva, apoi aci în sinul Asociațiunii noastre ne este dată posibilitatea de a concentra toate puterile noastre.

Prin Asociațiune ni-s'a deschis arena, la pragul căreia dispar toate veleitățile despărțitoare; pe această arenă ne prezentăm desbrăcați de toate particularismele, de toate divergențele confesionale, politice, locale ori provinciale, pe acest teren ne întâlnim cu toții uniți într'un cuget și o simțire.

Asociațiunea este expresiunea unității și solidarității naționale pe terenul cultural al poporului român din Ungaria; iar prin organizarea ei ni-e dată posibilitatea concentrării puterilor noastre. Astfel ca o zi epocală va străluci în analele ei ziua, în care Asociațiunea va vedea organizată sub stindardul său întreaga inteligență română ca o armată bine disciplinată în serviciul cauzei naționale.

Concentrarea națională deci să ne fie lozinca. Iar despărțimintele noastre deja înființate și cari se vor înființa încă, prin cari Asociațiunea vine în atingere nemijlocită cu poporul, sunt chemate a ne apropia pas de pas de această organizare națională.

Și în această privință îmi servește spre deosebită plăcere a putea releva în acest moment faptul, că între bine meritatele noastre despărțiminte, al căror zel și devotament merită laudă, ocupă loc distins despărțământul Oraviței.

Prestațiunile acestui valoros despărțământ ne îndreptățesc la frumoase speranțe. Cu astfel de speranțe a venit Asociațiunea în aceste regiuni romantice, ca să-și țină de data asta la sediul acestui despărțământ, la acest focal național de bun renume, adunarea sa generală.

Eu din parte-mi sunt convins, că speranțele noastre vor fi justificate. În această

convingere și cu salutare frățescă declar adunarea deschisă. (Trăească!)

La frumosul discurs răspunde cu cuvinte bine simțite dl avocat Ilie Trăilă în numele Oravițenilor. După răspunsul dlui Mocsonyi, dl Em. Ungurean salută adunarea în numele societății pentru fond de teatru român, la care earăși răspunde dl A. Mocsonyi și apoi se intră în ordinea zilei. Dl secretar Dr. C. Diaconovici prezintă raportul comitetului central pe 1901, apoi se aleg comisiunile obicinuite pentru censurarea raportului, pentru înscrierea a noi membri și comisiunea financiară.

În fine se dă cetire conferențelor anunțate și anume: «Pământul din punct de vedere igienic» de dl Sim. Stoica, medic în Bran; iar dl Nic. Togan citește discursul comemorativ al dlui V. Goldiș (impedecat a veni la adunare) despre regretatul Dr. G. Vuia.

Luni s'a ținut ședința II, în care s'a aprobat raportul comitetului și șotelile. S'au înscris 15 membri noi și s'a decis ca proxima adunare generală să se țină în Sătmăr.

Dintre festivitățile și petrecerile arangiate la Oravița remarcăm petrecerea poporală dată Duminică după amiază, cercetată de imens public, apoi seara balul inteligenței. Luni după ședință banchetul, iar seara a fost convenire cu dans. Marți s'au făcut excursiuni prin pitoreștile împrejurimi ale Oraviței.

Distribuirea proprietății în România.

Înainte de legea rurală și de secularizarea averilor mănăstirești, numărul proprietarilor mici rurali (vechii moșneni și răzăși) era foarte restrâns în țară, abia 197.426 capi de familie cu 1.642.882 hectare pământ.

În puterea legii rurale din 1864, toți clacașii (germ. Frohnbauer) fură împroprietăriți în număr de 402.903 capi de familie, muncitori de pământ, pe o întindere de pământ de 1.810.311 hectare, locuri de cultură, de casă și pentru grădină.

Prin aplicarea articolelor 5 și 6 din legea rurală, s'a dat încă din 614 moșii ale statului la 48.342 însurăței din toată țeara 228.329 hectare.

În total, pe temelul legii din 1864 s'a dat la 511.896 capi de familie 2.038.640 hect. pământ [aci se cuprind și 60.651 nevolnici cu 12.087 hect. numai locuri de casă și de grădină].

Deosebit s'au mai dat încă 8596 hect. la 835 școli rurale și 109 biserici.

In temeiul legilor din 1881 și 1886 (până în 1889) s'a vândut în corp întreg la locuitori 8812 hect. și în loturi (parcele) la 4984 capi de familie s'au dat 23.069 hect. pământ de hrană.

La acestea mai adăugăm 102.214 locuitori, cari au cumpărat loturi de câte 5 hectare în puterea legii din 1889—1901, împroprietărindu-se cu 511.070 hect. In temeiul acestei legi s'au vândut încă 20.440 hect. în loturi de câte 10—25 hect.

În Dobrogea s'au vândut 485.098 hect. Totalul proprietății țărănești este de 4.729.957 hect., din care 4.408.337 hect. teren cultivabil și 321.560 hect. păduri.

De aci rezultă, că se găsesc în România: 679.079 proprietari rurali posedând până la 5 hect. și 193.160 proprietari rurali posedând dela 5—10 hect. Total 872.248, care ne arată măsura împărțirii proprietății mici. Deosebit de aceasta mai găsim: 37.638 proprietari cari posed dela 10—50 hect. și 8096 dela 50 hect. în sus.

AVIS

Domnii abonați ai foii noastre, care nu au achitat încă abonamentul pe a doua jumătate a anului curent, sunt rugați a ne trimite mica sumă de 2 coroane prin chequul alăturat numărului trecut. Pentru expediarea banilor este de ajuns a scrie deslușit pe cheque numai numele trimițătorului și suma trimisă, predându-l dimpreună cu banii oficiului postal.

NOUȚĂȚI

Relativ la expoziția noastră de vite se svonesc fel și fel de știri, că ea nu se va putea ținea din cauza boalei durere de gură și de picioare, ce bântue pe alocurea. Avem informațiuni pozitive, că nimic nu este încă hotărât de către autoritățile competente, cari ar putea împedeca tirgul de țară, și prin urmare și expoziția noastră fixată pentru sfârșitul acestei luni. În nrul viitor vom da știri pozitive spre orientarea celor interesați.

Dela expozițiile industriale din Sibiu. Joi în 29 August s'a ținut sub conducerea dlui Dem. Comșa, profesor seminarial, în localitățile «Reuniunii sodalilor români din Sibiu» prima ședință comună a comitetelor «Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu» și al «Reuniunii sodalilor», cari arangiază expoziția. Dintre hotărârile mai de căpetenie, și până la publicarea unui comunicat oficial, anticipăm următoarele: Expoziția se va deschide după toată probabilitatea Duminecă în 19 Octomvrie n. cu solemnitate mare. Dintre sărbările împreunate cu expoziția se proiectează aranjarea unui concert în stil mare cu concursul «Reuniunii române de muzică din Sibiu», al «Reuniunii sodalilor români din Sibiu», al unui cor al elevilor din seminarul «Andreian», al reuniunii din Seliște și S. Sebeș și eventual cu

al unui cor de țărani din Ocna-Sibiului. În una din zilele din decursul expoziției sau probabil în ziua încheierii se va juca piesa populară «Ruga dela Chișeteu» de Iosif Vulcan, ce va fi precedată și urmată de puncte de concert, executate de cunoscuții noștri soliști. Obiectele menite pentru expoziție se vor trimite 5—6 zile înainte de deschidere.

Cursuri de stupărit. Inspectorul școlar atrage atențiunea învățătorilor și stupaiilor în general, că profesorul de stupărit va cerceta mai multe localități în ținutul nostru, unde va ținea în luna aceasta prelegeri asupra stupăritului și anume:

În 16 în Sibot, 17 în Cugir, 18 în Vinerea, 19 în Vaidei, 20 în Pricaz, 21 în Orăștie, 22 în Simeria, 23 în Rapoltul-mare, 25 în Beregsău și în 26 în Șoimuș. În tot locul prelegerile se vor începe la 9 ore și jum., ear demonstrațiunile la 3 ore p. m. ale fiecărei zi.

Cea mai mare găinărie din lume pare a fi cea din jurul orașului Boston [America de Nord], în care se țin 7000 găini. În fiecare an se cumpără găini, care se țin numai câte un singur an; apoi sunt vândute și înlocuite prin altele. Găinile sunt ținute 12 într'un coteț, care ocupă cam câte 2 și jum. metri pătrați, având și câte o curte mică. Sunt 600 astfel de cotețe în întreaga găinărie. Găini ce au o etate de un an sunt ținute ca cele mai bune ouătoare și nici una nu este ținută mai mult de un an. La vânzarea lor se dobândește tot același preț cu care s'au cumpărat. Cu toate-că tot nutrețul găinilor se cumpără, totuși se zice că tolosul ce produce o găină prin ouțele sale, este mai bine de 5 coroane pe an.

Etate rară. În Marevca (Rusia) trăește un om, care e de 127 ani. S'a născut la 1775, e de statură mijlocie și puternic. Aude și vede bine și mai în fiecare zi face drumul de aproape 3 chlm. până la biserică. Se ocupă cu facerea de opinci din scoartă și cu împletitul de ciorapi. Tatăl seu ajunsse până la etatea de 80 ani, mamă-sa la 120.

Inviat din morți. În Székelyhid a murit un jidan. Inspectorul de morți a făcut țidula de moarte fără să se ducă pe la casa mortului. În ziua înmormântării, când să pună coperșul pe sicriu, se scoală mortul și întreabă: «Ce vreți cu mine?» Oamenii s'au spăriat, ai căsii însă s'au recules iute și scoțându-l din sicriu, l-au pus în pat. Dar nu s'au bucurat mult de învierea lui, căci a 2-a zi a murit de-a binele.

Nou comite. Foaia oficială publică numirea deputatului Kemény Akos de comite-suprem al comitatului Târnavei-mici, în locul lui Sándor Iános.

Desvélirea statuei lui Matei Corvin în Cluj se va face la 12 Oct. n. Impăratul va fi reprezentat la această sărbare prin arhiducele Iosif, ceea-ce prim-ministrul Széll a

făcut cunoscut lui Hegedűs Sándor, președintele comitetului statuei.

Ciuma. În Odessa au fost constatate două casuri suspecte de ciumă. Din 11 casuri suspecte constatate mai înainte, în 6 casuri nu este vorba de ciumă. Din 10 Iunie până acum au fost constatate la Odessa 17 casuri suspecte de ciumă.

Marile manevre dela Sasșin (Sasvár). În 11 c. la 2 și opt minute p. m. a sosit în opidul Sasșin din comitatul Nitrei Maiestatea Sa spre a lua parte la marile manevre de încheiere ale armatei noastre. Două ore mai târziu, după sosirea Maiestății Sale, a sosit moștenitorul tronului Germaniei Frideric Wilhelm, invitat din partea Monarchului nostru, ca să asiste la manevre.

La aceste manevre mari au fost reprezentate nu numai statele europene, între cari și România, dar și statele dincolo de continent.

În 12 c. dimineața s'a început manevra între corpul de Vest condus de moștenitorul de Tron Francisc Ferdinand și cel de Ost, condus de arhiducele Frideric.

E de notat, că la aceste manevre s'au folosit pentru prima-dată căldările de fert numite «Sparber», după aceea cuptoarele mobile de câmp și trăsurile cu motor, pe cari în parte le conduc soldații. La statul major al manevrelor precum și la comanda mai mari au fost împărțiți biciclisti și fiecare armată avea câte o secțiune de aeronauți.

Fondul religios gr.-or. din Bucovina are o avere de 19 mil. cor., care aduce un venit anual de 700.000 cor. Pagubă însă, că din venitele acestui fond se îngrașe și multe lifte străine, scrie «Tribuna» din Sibiu.

Falsificare de vin în Lugoj. Oficiul din Budapesta pentru visitarea vinurilor, visitând și vinul din Lugoj, după o analiză amănunțită a declarat de falsificat 13 vase de vin. Totodată a dispus denaturarea vinului falsificat.

Un tiner român, absolut al școlii agronomice din Lugoj, dorește să fie aplicat la vre-o moșie mai mare la servicii corăspunzătoare pregătirilor sale. Adresa: Dimitrie Dancie, în Șipet, com. Timiș.

Dela manevrele din Sasvár. Cetim în «Tribuna» că la manevrele din Sasvár s'a întâmplat un adevărat desastru. Când manevra al IV. corp de armată și divisia de honvezi dela Székesfehérvár, oficerimea a observat cu spaimă, că dintre șirurile regim. 17 de honvezi se trage cu cartușe încărcate cu glonț. Deja după prima salvă un soldat din regim. 68 de infanterie (armata comună) a căzut mort de glonț Manlicher. Un alt glonț a căzut aproape de prințul Lobkovitz, comandantul corpului de armată. Când oficerii au văzut aceasta, s'a sistat manevra și s'a pornit o anchetă severă. În linia de tragere a honvezilor s'a găsit umplutura de hârtie

Sz. 576—1902. vég.

106 (1—1)

ARVERESI HIRDETMÉNY

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. és 120. §§-ai értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a dévai kir. törvényszék 1901. 3111 polg. számú végzése következtében Dr. Vlad Aurel szászvárosi ügyvéd által képviselt «Ardeleana» tak. és hitelintézet javára Lázár Árpád gura-dobrai lakos ellen 280 kor. s jár. erejéig 1902. évi jan. hó 21-én foganatosított biztosítási végrehajtás útján lefoglalt és 1200 kor. becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasmarha nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a m.-illyei kir. járásbíró 1901-ik évi V 134/6 számú végzése folytán 280 kor. tőkekövetelés, ennek 1899. évi július hó 12. napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltódíj és eddig összesen 98 kor. 30 fillerben bírósággal már megállapított költségek erejéig Gura-Dobrán alperes lakásán leendő eszközésére 1902 évi szept. hó 27. napjának d. e. 8 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §§-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is elfognak adni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatják és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt M.-Illyen, 1902. évi szept. hó 9. napján.

Dobra László,
kir. bír. végrh.

Se caută

UN ÎNVĚȚĂGEL**LA TIPOGRAFIA****„IDEAL” din Hunedoara**

să fie român din casă bună,
având cunoștința limbei germane sau ungurești.

(102) 3—10

„ARDELEANA”

instituit de credit și de economii societate pe acții.

Sediul: Orăștie, în casele proprii.

Fondată la anul 1885.

Capital soc.: 500.000 e. Fonduri: 350.000 e.

Starea depunerilor: peste 2,000.000 e.

Se primesc: **Depuneri spre fructificare**, dela particulari cu 5% fără anunț, cu 5 1/2% cu anunț; ear' dela corporațiuni culturale cu 6% interese.

Darea de venit după interese o solvește institutul separat.

Depuneri și ridicări făcute **prin postă** se efectuează cu **reîntoarcerea postei**.

(48) 24—

Direcțiunea.

Cel mai mare deposit de ciasornice, giuvaeruri și obiecte de aur și argint în *Transilvania*

17—52

la

(39)

Iulius Erős

în Sibiu, Strada Cisnădiei Nr. 3
(Palatul Transilvania).

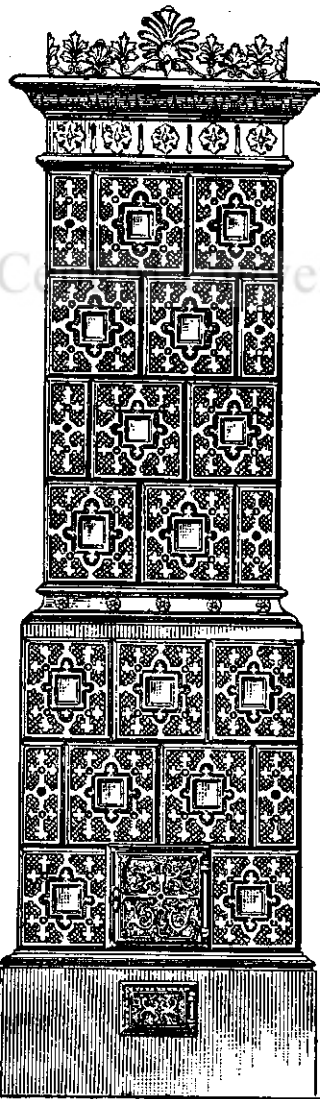

Tot felul de ciasornice, giuvaeruri de aur și argint, podoabe bisericesti etc

Toate obiectele bine și frumos lucrate, ieftine, cu prețuri fixe.

Serviciu prompt și conștientios.

La cerere se trimite preț curent bogat ilustra.

Fără concurență!**Cahale, Sobe și**

— mașini de bucătărie
de Teracotă (lut)

foarte fin lucrate, lucii ca de porțelan,
durabile ca oțelul, vinde eftin
dela 50 coroane în sus

Fabrica de sobe de lut
din

Barul mare (p. u. Puj)

(66)

în Transilvania

10—

Stefan Ioanovits,

Conducătorul fabricii.

Comande se pot adresa și la domnul
Ioan Lăzăroiu comerciant în **Orăștie** care
mijlocește și efectuarea lor.

Nu există

Săminte agricole și de grădină mai bune și mai recomandabile

ca acelea care le expediază de 28 ani

MAUTHNER ÖDÖN Furnisorul Curții Regale în **BUDA-PESTA**

Cancelaria și depozitele: *Str. Rottenbiller 33. Localul de vânzare: Str. Andrásy 23.*

(52)

Catalogul ilustrat, de 226 pagini, se trimite la cerere gratuit și franco.

25—52